

Sociālā inovācija: sociālā uzņēmējdarbība

Māra Kakse, Tatjana Volkova

*Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra, Latvija
Banku augstskola, Latvija*

Ievads. 21. gadsimta straujo pārmaiņu laikā valsts izaugsmi un attīstību iespējams panākt, visām sabiedrības grupām sadarbojoties, attīstot sociālo partnerību gan nacionālajā, gan reģionālajā līmenī. Valsts attīstībā aizvien lielāka uzmanība jāpievērš sociālās ekonomikas sektoram, lai mazinātu ekonomikas un demogrāfisko procesu pārmaiņu ietekmi uz sabiedrības dzīves kvalitāti. Pie šī sektora pieder kooperatīvi, savstarpējās palīdzības biedrības, asociācijas un fondi, kā arī citi uzņēmumi, kas darbojas pēc Sociālās ekonomikas hartas¹ definētajiem principiem.

Sociālā inovācija ir jauna un nozīmīga joma, kas paredz labdarības iestāžu, asociāciju un sociālo uzņēmumu darbību, lai apmierinātu sabiedrības sociālās vajadzības, kuras nevar nodrošināt tirgus vai publiskais sektors, – nodarbinātības veicināšanu, sociālās atstumtības problēmas u. c. Sociālā inovācija rada jaunas sociālas attiecības un sadarbības veidus sabiedrībā. Kā viens no svarīgākajiem sociālās inovācijas veidiem ir sociālā uzņēmējdarbība, kas ir plaši attīstīta Eiropas valstīs – Šveicē, Somijā, Zviedrijā, Francijā, Dānijā Lielbritānijā, Polijā u. c. Sociālā uzņēmējdarbība ir process, kurā komersants ražo preces vai sniedz pakalpojumus, lai risinātu sociālo problēmu iepretim mērķim gūt finansiālu labumu uzņēmuma īpašniekiem.²

Darba mērķis un metodes. Veicināt izpratni Latvijā par sociālo inovāciju un sociālo uzņēmējdarbību, tās pieaugošo lomu sabiedrībā, pētīt metodes, kas veicinātu sabiedrības līdzdalību pilsoniskajos un saimnieciskajos procesos, lietojot inovatīvus risinājumus. Izvirzītā mērķa sasniegšanai izmantota teorētiskā saturaun situāciju analīzes metode.

Rezultāti. Sociālais uzņēmums ir filantropijas un komercdarbības apvienojums, kas apvieno gan sociālās, gan arī komerciālās metodes. Izpētot Eiropas valstu praksi, var secināt, ka visbiežāk sociālie uzņēmumi darbojas darba integrācijas jomā – iesaista darba tirgū personas, kas zaudējušas darbu. Latvijā sociālā uzņēmējdarbība kļuva pazīstama samērā nesen un patlaban sekmīgi darbojas vairāki sociālie uzņēmumi: SIA “Wolly World”, biedrība “Otrā elpa”, biedrība “Mammu.lv”, SIA “Ziedot.lv” u. c., kas sniedz savu ieguldījumu Latvijas sociālo problēmu risināšanā.

Secinājumi. Blakus psiholoģiskajiem un sociālajiem ieguvumiem, ko sociālā uzņēmējdarbība sniedz nodarbinātības problēmu risināšanā, tai ir arī ekonomiskais efekts, ko rada neizmantotā valsts finansiālā palīdzība. Līdz šim pētījumi par sociālo inovāciju veidiem ir veikti nepietiekami, lai gan to nozīme ir būtiska, jo tieši sociālā inovācija un sociālā uzņēmējdarbība ilgtermiņā nosaka jebkuras ekonomikas un sabiedrības attīstības panākumus. Patlaban Latvijā aktuāls ir arī mūžizglītības jautājums, jo jāveido sabiedrība, kas mainās. Kā pozitīvu piemēru var minēt *Best Agers* projektu³, kurš pievēršas jautājumam, kā maksimāli izmantot vecāku cilvēku spējas un talantus, iekļaujot viņus darba tirgū, inovāciju procesos un sociālajā uzņēmējdarbībā.

¹ Social Economy Charter (sk. 01.02.2013.) // www.socialeconomy.eu.org

² A. Lešinska, G. Litvins, R. Pīpiķe u. c. Latvija ceļā uz sociālo uzņēmējdarbību. – Rīga, 2012, 104. lpp. (sk. 02.02.2013.) // http://politika.lv/article_files/2264/original/SU_gala_9nov.pdf?1352702725

³ Best agers (sk. 02.02.2013.) // <http://www.best-agers-project.eu/>